

INDIVIDTRO Gud är inte död i Sverige, men nästan. Fast det är bara den gamla personliga, styrande och ställande guden som är på väg att gå hädan. När filosofer och tänkare runt om i världen livligt diskuterar en ny gudssyn kommer de fram till en grundhållning som liknar den typiskt svenska.

PERSPEKTIV
GUDSTRO

ANDERS HAAG

Sverige står modell för en ny andlighet

Lagomlandet Sverige är ett intressant land. Svenskars värderingar är exempelvis inte alls särskilt "normala" eller "lagom". Ur omvärldens synvinkel är vi snarare de mest avvikande.

Enligt en återkommande internationell undersökning om människors värderingar, World Values Survey, är Gud viktig bara för var femte svensk (17 procent) och religion är viktigt för enbart var tredje (35 procent). Om någon tycker att detta verkar vara en förvånansvärt hög andel ska ni veta att ur ett internationellt perspektiv är det här låga siffror, faktiskt lägst i världen.

Sverige är det mest icketyppiska landet vad gäller organiserad religion. Extremt kan man hävda. Det menar Thorleif Pettersson, professor emeritus i religionssociologi vid Uppsala universitet och ansvarig för den svenska delen av World Values Survey, som är ett nätverk av sociologer som studerar förändringar i människors värderingar och hur detta påverkar ett samhälle.

Nästan ingen annanstans är det så få som regelbundet går till en kyrka, moské, synagoga eller tempel. Och vill svenskar ha svar på existentiella frågor eller moralisk vägledning är det bara en av tio som vänder sig till ett religiöst samfund, medan exempelvis var tredje finländare gör så.

Att gå ut på gatan och fråga folk om deras gudssyn är därför lite speciellt. Förvånansvärt många har i och för sig något slags idé

GUDS ÅTERKOMST

DEL 1

En serie om tro och helighet på 2010-talet.
Imorgon: "Gud orkar inte med oss".

om vad Gud är för dem – men ändå blir det snart tydligt att Gud knappast betyder något, religiösa föreställningar är ingenting som påverkar livet hos svenskar i allmänhet.

Om man överhuvud bryr sig tänker man sig Gud som någon som håller ett vakande öga på jorden och en själv. Gud vill att man ska må bra och vara snäll mot andra, fast det finns egentligen ingen anledning att blanda in Gud såvida man inte drabbas hårt av ödet.

Och "andlighet" för många är att söka en livsstil som är "naturlig" och fri från stress, att ta hand om sig själv, göra sig attraktiv, njuta av livet och att vända sig till någon form av terapi när ens välmående är i gungning. Man har en praktisk filosofi att leva efter, men den är inte grundad i någon sammanhängande metafysisk tro.

Att skriva om mer utvecklade tankar om Gud i det här landet är därför också lite speciellt. I Sverige är ju Gud ingenting man nor-

malt seriöst diskuterar, inte offentligt – utanför kyrkans, moskéers eller synagogors hägn – och definitivt inte i nationella massmedier som Svenska Dagbladet. Varför då göra en hel artikelserie om detta i mångas ögon maläna ämne?

Man skulle kunna göra det för att diskutera det som kommit att kallas "religionens återkomst". Alla länder på hela jordklotet utvecklas i en modern riktning. Det finns inget land som åtminstone inte säger sig satsa på utbildning, vetenskap och teknik. För inte så länge sedan var man övertygad om att detta också skulle leda till en global och oavbrutet ökande sekularisering.

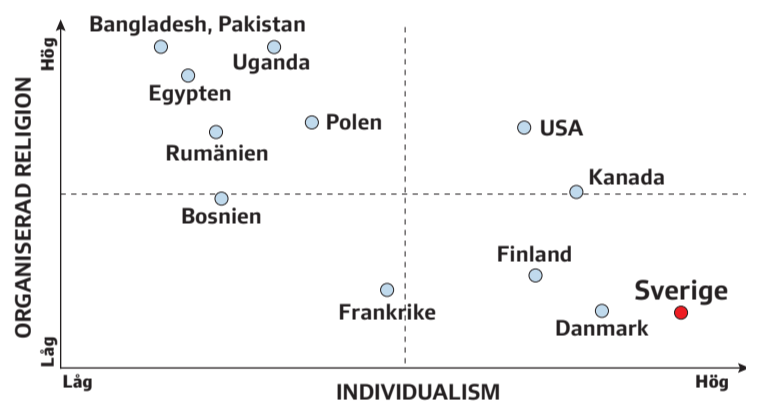
Så har inte skett. Istället har vi fått erfara framväxten av politisk islamism, terrorism i religionens namn och kristen fundamentalism med politiskt inflytande bland annat i USA, samt en våg av kristen karismatisk väckelse i framför allt Sydamerika och Afrika.

Men det är inte religionens återkomst vi ska ta upp här. Istället ska vi spegla något som skett i det tysta: Födelsen av nya, eller man ska kanske säga nygamla, tankar om det gudomliga. Inom den akademiska postmoderna filosofin har "Gud" återigen blivit ett sådant hett diskussionsämne att det talas om "Guds återkomst".

I engelskspråkiga länder diskuteras det också livligt om det nya begreppet "spirituality" – en privat obunden religiositet fri från alla dogmer. Och genom indiskt infly-

Religion och individualism

Förhållandet mellan olika länder (år 2000)

Källa: WVS/EVS (World values survey/European values survey)

tande – yoga och buddhism har blivit en del av många västerlänningars vardag – har helt andra föreställningar om det gudomliga än den gamla tron på en personlig Gud kommit in i vår kultur.

Även om blott ett litet skvalp av de internationella debattvågorna om Guds återkomst och spiritualitet har nått Sveriges kuster torde inte diskussionen låta helt främmande i svenska öron. Gudssynen inom postmodern filosofi och spirituality är nämligen gudlös, människoorienterad och individualistisk.

Svenskar är avvikande på ett annat sätt också, visar World Values Survey: Vi har den mest individualistiska grundhållningen av jordens folk. Den innebär inte nödvändigtvis att vi är superegoister, snarare innebär det att vi anser

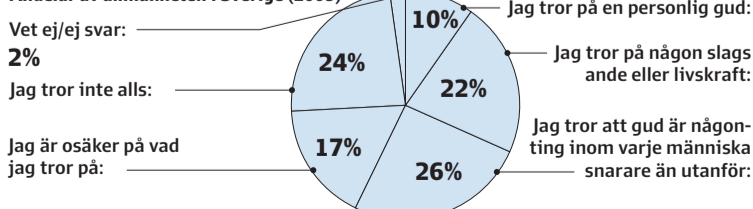
att det är mycket viktigt att visa individen respekt och vara tolerant mot minoriteter. Vi lutar på varandra i mycket hög grad och har postmaterialistiska värderingar – ett fritt jobb med utvecklingsmöjligheter är viktigare än materiell trygghet.

Den grundhållningen liknar faktiskt den nya gudssynen som håller på att växa fram. Gud är ingenting som är skarpt åtskild från människan, utan är snarare inneboende i människan och naturen. Det heliga är inte "Gud" i himmelen, utan individen och hennes livsmiljö. På så sätt skulle man konstigt nog kunna se Sverige som ett föregångsland på andlighetens område.

Anders Haag är reporter på Idagredaktionen.
anders.haag@svd.se

Vilket av följande passar bäst in på dig?

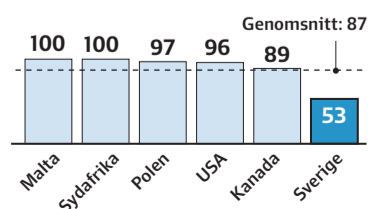
Andelar av allmänheten i Sverige (2009)

Källa: Vetenskapsrådet

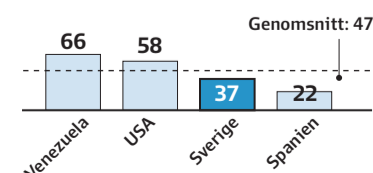
Tror du på Gud?

Ja, svarar så här många (andel i procent)

Hur ofta grubblar du på livets mening?

Ofta, svarar så här många (andel i procent)

Källa: WVS/EVS (World values survey/European values survey)

Betraktar du dig som en religiös person?

Ja, svarar så här många (andel i procent)

